

μένη σου. από τη γυναίκα σου, ένα σωρό κινήματα, ένα σωρό ξέρες, ένα σωρό εξωτερικά γνωρίσματα. Πολύ περισσότερο λοιπόν από γλώσσα που λατρεύεις, από γλώσσα πολιτισμένη, τελειοποιημένη, αποκρυσταλλωμένη που έχεις την εύτυχία κιόλας να τη ζεις και να τη νοιώθεις. Στα κουτούρο κι ως έτυχε ποτέ δεν καλλουργίζονται οι γλώσσες. Η δική μας ή γλώσσα ήθελε λιγύσματα και περπατησιά που δεν είχε, γιατί είχαν γλώσσα δυσκολοκίνητη, γλώσσα καινούργια κι άδούλευτη.

Λέτε πως ο Ψυχάρης έλο μικρές φρασούλες φτιάχνει γιατί δεν μπορεί τις μεγάλες να τις καταφέρει. Κι αυτό είναι γαλλισμός, κατά τη γνώμη σας. Έγώ είδα και μεγάλες φράσεις και μικρές στο βιβλίο του και κατά την περίπτωση. Κ' ένα ξέρω να βεβαιώσω πως αυτό που λέτε γαλλισμό, εγώ το λέω ύφος, — ύφος του Ψυχάρη. Είναι ο μόνος συγγραφέας ρωμικός που έχει ύφος, που ξεχωρίζει από μακριά. Άλλωστε ο Θουκυδίδης ίδιο ύφος είχε τάχα με τον Πλούταρχο; ίδιο ο Πίνδαρος με το Σοφοκλή;

Ύστερα και το άλλο. Όταν ο Μορέας έλεγε πως ή γαλλική μοιάζει με την αρχαία μας, βρίσκατε την παρατήρησή του σοφή. Μά μιλά κ' ή γαλλική μοιάζει με την αρχαία μας, γιατί να μην επιδράσει αυτή και τη νέα μας; Όσο ξέχασα πως ο Μορέας σ' περιφρόνησε και τη γλώσσα σας και τα γλωσσικά σας ζητήματα κ' έγραψε γαλλικά μοναχά. Και για να σ' έχτιμήσει ο σημερινός ρωμικός πρέπει να τον πατήσεις στο στήθος, πρέπει να τον περιφρονήσεις. Τότε μονάχα θα πει πως είσαι κάτι, πως είσαι ανώτερός του, πως είσαι μεγάλος.

"Ομως ο Ψυχάρης αγάπησε τη γλώσσα του πρώτ' απ' όλα, την καταφρονημένη αυτής την καταδεδεχτική. Έσκυψε με σεβασμό και τη σήκωσε από τη λάσπη που την έρριξαν οι δασκάλι κ' οι σχολαστικοί και την ανέδωσε ψηλά, την έδωσε να καθήσει σε θρόνο χρυσό καθώς της ταίριαζε, και την έκανε Μούσα του και Θεό του.

Απαιτεί αγάπη ή γλώσσα, απαιτεί πίστη ή ποίηση, απαιτεί αφοσίωση ή δημιουργία κ' ή ζωή και μόνο μ' αγάπη, με πίστη και μ' αφοσίωση γίνονται μεγάλα έργα σαν τα «Αυτοάδερφια», όταν δέ λείπει βέβαια ή μεγαλοφυΐα.

Μπαστιάνο, Γενάρης 10^η 1912 ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

"Όξω από την ποίηση, δεν είχαμε προσέξει, όπως έπρεπε, ούτε στα έθιμα ούτε στη γλώσσα μας ούτε στην ψυχή μας. Η φιλολογία μας δεν καταδεχόταν την Ελλάδα. Είτανε θρεμμένη, πιο σωστά δηλαδή ήρωστημένη από ξένη μίμηση. "Ότι έργο δεν έδειχνε πασσαλόρι έβρωπαίικο, ή δεν περνούσε ή περνούσε απαραίτητο.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ETTORE MOSCHINO

ΤΡΙΣΤΑΝΟΣ ΚΑΙ ΙΖΟΛΔΗ^(*)

ΤΟ Β' ΜΕΡΟΣ

Πλούσια ζωγραφισμένος με γιρλάντες, μ' έλέφαντες και μ' έρωτικές ιστορίες, φαίνεται ο θάλαμος της 'Ιζόλδης στο καστέλλι του Ρήγα. Βλέπει από το ένα μέρος προς τον άνθισμένο κήπο, και από το βάθος προς τη μεγάλη αυλή του Πυργοκίστελλου, όπου ξεχωρίζουν τα πλευρά των πύργων του, με τα μεγάλα τους νταμωτά τετράγωνα, τάλικοβαμμένα. Η κεντρική θύρα είναι στολισμένη με γαλάζια κορίνα, όπου είναι κενημένες χρυσές κορωνίτσες, — τα χρώματα της Ρήγισσας. Στη δεξιά την κόχη μιιά μικρότερη κορίνα κρύβει μιιά καμαρούλα· στον άριστερό τον τοίχο άνοίγει θύρα που πηγαίνει σ' άλλα δωμάτια της 'Ιζόλδης. Στο δεξιό τοίχο, άλλη θύρα. Στην κόχη παράμερα, μιιά άρπα.

(Είναι στη σκηνή άπάνω ή ΙΖΟΛΔΗ και ή ΒΡΑΓΓΙΑΝΑ. Η ρήγισσα κάθεται σε μιιά πολυθρόνα, βαλμένη ψηλά σ' ένα πατάρι με σκαλοπάτια, που τα σκεπάζει άπαλή πορφύρα. Καταγίνεται με το να ξομπλιάζει ένα μαφόρι της 'Ιγγλιτέρρας με γνέματα χρυσά. Η παρακώρη κάθεται στα πόδια της, σ' ένα σκαλοπάτι, και ξεδιαλίνει κ' έτοιμάζει τις ότρες, λέγοντας το παραμύθι της σαν ψαλμωδία:)

ΒΡΑΓ. «Στόν άνεμο καθήμενη,
κάτου από τ' άσπρο άγκάθι,
προσμένει ή 'Οριέττα ή όμορφη
το σαστικό της νάρθη·
και τον προσμένει ανώφελα
τη νύχτα, ως το πρωί....
Σάν είδε πιά και ρόδισε
στά όρη ή χαραινγή, —
κι αυτός που να φανή !....

ΙΖΟΛ. Σώπα Βραγγιάνα.

Είν' όμορφα τα λόγια, μά χαμένη
πηγαίνει ή γλύκα του παραμυθιοῦ σου!
'Η όμορφη 'Οριέττα τόσο μαύρη πίκρα
δεν έλαβε ποτέ της. Για μέ, για μένα,
ή άπαντοχή βαρειά ναι, σαν την πέτρα
του τάφου άπάνον στην καρδιά που ακόμα
δεν είναι πεθωμένη. "Αχ! ένας κόσμος
δεν πέρισε στο βιάσανό μου άπάνου;
Στην κεφαλή ποιά χέρι με βαραίνει,
και στα μηλίγγια μου έδεσε την κόμη
τόσο σφιχτά, που λές την ξεριζώνει;
Βγάλε, Βραγγιάνα, τα λαμπρά στολίδια!
κάνε τα μαύρα τα μαλλιά μου, ασβόλη
σκόρπισε μέσα στο χρυσάφι τούτο,
ξολόθρεψέ τα! Κατάρτα τα δέρνει,

(*) Κοίταξε άριθ. 463, 464 και 465.

ἀπ' τῇ στιγμή πού φόρεσα κορώνα
σ' αὐτά, καὶ δὲν τὴν ἔκανα κομμάτια !

ΒΡΑΓ. ὦ, ἀστόχαστη! Μὴν καταριέσαι! Λάβε
ὑπομονή! Καὶ φόρεσε τὴ Γνώση,
καθὼς φορεῖς στὸ στῆθος τὸ διαμάντι !

ΙΖΟΛ. Τί μ' ὠφελεῖ; Ὁ Δαίμονας ὁ μαῦρος
φωλιάζει ἐντός μου· πνίγηκε ἡ γαλήνη,
ἡ ὡραία ἐλπίδα δὲ μοῦ ξαναδόθη!
Δὲν μπορῶ νὰ ἡσυχάσω, νὰ κρατήσω
τὰ χέρια μου σμιγμένα, τὴ φωνή μου
στὴν ἄρπα νάρμονίσω. — Ὁ γλυκὸς φίλος
πόσον καιρὸ ἔχει νὰ στείλῃ μαντάτα;

ΒΡΑΓ. Δέκα φορές ἔγειρε τὸ φεγγάρι,
καὶ φώτισε δέκα φορές ἡ αὐγούλα!
Μὰ δίχως φῶς εἶναι γιὰ σένα ἡ μέρα,
δίχως σκοτάδι ἡ νύχτα. — ὦ ἀγαπημένη
κυρά, δὲ θὰ ξυπνήσης;

ΙΖΟΛ. Διάβασέ μου,
πάλι καὶ πάλι, τὰ γλυκά του λόγια.
Περάσαν τὸ νερὸ νάρθοῦν, καὶ φέρνουν
στὴ διψασμένη μου καρδιά τὸ δρόσος.
(Βγάζει ἀπὸ τὸν κόρφο τῆς μερικὰ φύλ-
λα περγαμηνῆς.)

ΒΡΑΓ. Δῶσ' μου νὰ τὰ διαβάσω.

ΙΖΟΛ. Πάρε.

ΒΡΑΓ. (Διαβάζει.)

«Ἐσένα,
κυρά μου, καὶ βασίλισσά μου, Ἰζόλδη,
ρόδο γλινκό, ἡλιοστάλακτη ὁμορφιά μου
ἀγγελική, σὲ προσκυνάει καὶ κλαίει
ὁ δοῦλος σου Τριστάνος. ὦ δροσάτη
μορφή, πὺν μέρα κάνεις τὸ σκοτάδι,
ἐλέησε τὴν ἄχαρη καρδιά μου,
πὺν σβήνει καὶ πεθαίνει μακριὰ σου....»

ΙΖΟΛ. Κ' ἐμένα δῶσ' μου νὰ διαβάσω!

ΒΡΑΓ. Πάρε,
κυρά μου, νὰ διαβάσης παρακάτω.

ΙΖΟΛ. (Διαβάζει παρακάτω, ἀργά-ἀργά καὶ τρυφερά.)
«Τάγιόκλημα τὸν πρῖνο περιζώνει
σφιχτὰ στὴν ἀγκαλιά του,
καὶ γύρω του πλεγμένο ὅλο ψηλώνει
στὸν πόθο τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου.
Ἰζόλδη μου, γλυκειά μου,
ἔτσι κ' ἐγὼ μ' ἐσέ:
μακριὰ ἀπὸ σὲ μαραίνεται ἡ καρδιά μου,
κ' ἐσὺ πονεῖς δίχως ἐμέ!....»
(Σταματᾷ τὸ διάβασμα καὶ σηκώνεται.)
Ὁϊμέ, Βραγγιάνα! Δὲ βαστᾷ ἡ καρδιά μου
στὸ ἀπέραντο μαρτύριο! Ὁλὴ ἡ ψυχὴ μου
σπαράζει νὰ τὸν ξαναἰδῇ, τὸ ξέρω·
κι ἂν δὲν τὸν ξαναἰδῶ, τὸ νοιώθω κιόλα, —
τέντωσε τὰ στημόνια τῆς ἡ τρέλλα
μέσα στὸ μέτωπό μου τὸ θλιμμένο!

ΒΡΑΓ. Διῶξε, διῶξε τοὺς μαύρους στοχασμούς σου!

ΙΖΟΛ. Καὶ σύ, δὲν ἀγρυπνᾷς! Δὲ συλλογιέσαι
πὼς ἴσως τριγυρνᾷ σὰ λαβωμένο
γεράκι ἐδῶ τριγύρω, καὶ ἀπαντέχει
σημάδι νὰ τοῦ δώκῃς! Δὲ σὲ μέλει!

ΒΡΑΓ. ὦ ρήγισσα, τί λές; Πὼς μὲ πληγώνεις,
καὶ δὲν τὸ ξέρεις, ὄχι, δὲν τὸ ξέρεις!

Μά, σὰ γέρνει τὸ δαίλι, μοναχὴ μου
κρυφανεβαίνω στὸ μέγαλον πύργο,
καὶ κάθουμαι στὴ βίγλα καὶ ἀπαντέχω.
Βυθίζονται τὰ μάτια μου στὶς δίπλες
τῆς νύχτας φλογερά, πὺν ξεχωρίζω
κάθε κλαδὶ καὶ λαμπυρίδα· βλέπω
μέσ' στὴ φωλιά του, ἀκόμα καὶ τὰ ἡδόνι.
Κ' εἶδα προπῆς τὸ βράδυ ἓνα χελάντι
μὲ τᾶρμενα στὸ κῦμα νὰ πάλαιβῃ
δαρμένο ἀπ' τοὺς ἀνέμους. Δὲ φοβάται
τὸ πρόσωπό μου σίφουνες καὶ μπόρες!
Μά, ὅσο τὰ μάτια κι ἂν τροχίσω, κι ὅσες
φλόγες ἂν ρίξω πέρα μ' ἀναμμένο
τὸ δαυλό, — ἄχ! ρήγισσά μου, δὲν ξανοίγω
τὸ μέτωπο τοῦ εὐγενικοῦ σου ἀφέντη,
πὺν νὰ προβάλλῃ μόνο, ἡ νύχτα φεύγει
καθὼς τὰ νέφη μπρὸς στὸν ἥλιο. Κάμε
καὶ μόνη σου τὴ δοκιμή. Στὸν πύργο
νᾶνέβης τὸν ψηλό, κι ἂν δὲ σοῦ φτάνῃ
τὸ ἀποσταμένο μάτι σου, νά, πάρε
τὶς κόρες τῶ ματιῶ μου· εἶναι δικές σου.
Χαρά μου νὰ τὶς πάρῃς, ἂν σ' ἀρέσουν!

ΙΖΟΛ. ὦ σπλαχνικὴ ἀδερφούλα, πὼς νὰ πάω;
Σίδερα δὲ μοῦ δένουνε τὰ χέρια,
μήτ' ἀλυσίδες ἔχω, μὰ μὲ ζώνουν
μὲ δίχτυα οἱ ὑποψίες, πὺν καὶ τὸ νοῦ μου
κρατοῦν φυλακισμένο. Στῶναιρό μου
τί εἶδα νᾶκούσης, καὶ θὰ πῆς ὁ τρόμος
πὼς εἶναι πιά θροφή μου.... Εἴτανε νύχτα
βαθεία· σηκώνουμαι ἀπ' τὴν κλίνη.... τρέχω
σὰν τὸ πουλί· φτάνω στὴ θύρα· ἀνοίγει
μὰ στὸ σκοτάδι στήσανε οἱ κακοῦργοι
τὰ τρομερὰ δρεπίνια, πὺν μ' ἀρπάζουν
καὶ μοῦ θερίζουν τὰ πόδια. Δὲ βγάξω
κραυγὴ, μὰ πέφτω στὸ αἶμα βουτηγμένη,
καὶ φέγγει πέρα τοῦ γλυκοῦ μου φίλου
τὸ πρόσωπο, καὶ ἀπλώνει μου τὰ χέρια!

(Σὰ νὰ ξαναβλέπει τῶναιρο, στρέφει
πρὸς τὸ παράθυρο, λέγοντας:)

Κ' εἶν' ὅλα μάταια. — Κοίταξε, Βραγγιάνα!
Κοίτα, γιὰ τὸ Θεό! Νά τος, ἐκεῖ ἔναι,
μπρὸς στὸ καστέλλι! Μπαίνει. Τονὲ νοιώθω!
τονὲ βλέπω!

ΒΡΑΓ. Κυρά μου ἀγαπημένη,
μὴ λές λόγια τρελά!

ΙΖΟΛ. Κοίταξε!

ΒΡΑΓ. (πηγαίνει σιγὰ στὸ παράθυρο, καὶ γυ-
ρίζει καταλυπημένη.)

Ὁϊμένα!

κανεῖς δὲν ἦρθε. Εἶναι ἡ βίγλα στὴ θύρα
τὴν ἀπονη καὶ δὲν περνᾷ κανένας!

ΙΖΟΛ. Καὶ ἀγκρέμιστη μιὰ θύρα εἶναι στημένη
πάντα γιὰ μένα! ὦ, νᾶνοιγε ἡ στερνὴ μου
θύρα, καὶ νὰ μὲ ρούφαγε τὸ χάος!

Κανεῖς πιά δὲ μ' ἀκούει, παρὰ τὸ Σκότος
τὸ θλιβερό, μ' ὅλο ποῦχει σκορπίσει
ὁ ἀγέρας τοῦ πελάγου, σὰν τὸ σπόρο
τὸν ἄκαρπο, τὶς συλλαβὲς πὺν λάμπουν
καὶ κάγουν τῶνομά του!

ΒΡΑΓ. ὦ πικραμένη,

πάψε τὸ κλάμα. Ἀκοῦς; κάποιος ζυγώνει!
Καμώσου πὼς γελᾷς! Νὰ μὴν τὸ μάθη
κάνεις πὼς κλαίγει ἡ ρήγισσα, ἡ Ἰζόλδη!

(Παρουσιάζεται ἀπ' ἀριστερὰ ἓνα παι-
δόπουλο, ντυμένο μὲ φόρεμα γαλαζό-
μαυρο, σφιγμένο στὴ μέση μὲ ζώνη
πλατειά. Εἶναι ψηλόλιγνος ὁ ΝΕΟΣ
καὶ καμαρωτός, πεταχτὸς σὰν τὸ λάφι,
μὰ στὴ θωριά του φαίνεται σκληρὸς
καὶ διπρόσωπος, καὶ τὰ μάτια του λάμ-
πουνε σὰν τὰ μάτια τῶν ὄρνιων. Φο-
ρεῖ στὴν κεφαλὴ σκουφάκι σὰν τὸν πι-
λο τοῦ Ἑρμῆ. Προσκλίνεται ἀπὸ τὸ κα-
τώφλι, καὶ ὕστερα προβαίνει.)

Ο Ν. Ρήγισσα Ἰζόλδη, μαντάτα σοῦ φέρνω.

Φτερὰ ἢ λαχτάρια μοῦβρισε στὰ πόδια,
νὰ τρέξω σὰν τὸν ἄνεμο, καὶ νὰ με!

ΙΖΟΛ. Ποιὸς εἶσαι σύ; Ποῦθ' ἔρχεσαι; Ποτέ μου
δὲ σὲ εἶδα. Νέος εἶσαι, ἴδιο παιδάκι,
μὰ ἔχεις σκληρὴ θωριά, λάμπ' ἢ ματιά σου!

Ο Ν. Ὠραία μου βασίλισσα, εἶμαι Νέος
τοῦ Ρήγα. Δαρδινέλλος τὸνομά μου.
Καὶ ξαπολῶ τὸν κίρκο, τὸν πετρίτη,
νάρπάζουνε τοὺς γερανοὺς στὰ νέφη
καὶ κυνηγῶ τοὺς κάπρους στὰ ρουμάνια.

ΙΖΟΛ. Τὸν εἶδες στὸ παλάτι ἐσύ, Βραγγιάνα;

ΒΡΑΓ. Πὼς δὲν τὸν εἶδα;

(Μὲ εἰρωνεία.)

Μὰς τὸν ἔχει φέρει
ὁ Κύρ Ἀντρέτος, κ' εἶναι τὸ διαμάντι
τῆς σπλαχνικῆς καρδιᾶς του. Χτὲς ἀκόμα
ξεντέριασε μιὰ λαγωνίκα, μόνο
καὶ μόνο γιὰ νὰ παῖξη, καὶ γελοῦσε
λιανίζοντάς της τὸ σηκώτι.

ΙΖΟΛ. Λέγε,

σ' ἀκούω.

Ο Ν. (κλίνοντας τὸ γόνατο στὰ σκαλοπάτια.)

Περνοῦσα ἀπ' τὸ Χλωρὸ τὸ Δάσος,
σιμὰ στὸν Πύργο τῆς Μαγείας, ὅπου
ἡ Ἀλίστρα, ἡ Ὀβριοπούλα, κατεβάζει
τᾶστρα, καὶ ὑφαίνει τὸ παννὶ τῆς μοίρας
μὲ τίς ἐφτὰ νεκρομαντεῖες, ὅταν
μπροστά μου πρόβρισε ἓνας γέρος. Εἴταν
ὅλος λευκός, καὶ τοῦπερτε στὰ στήθια
ποτάμι χιονισμένο ἢ γενειάδα.

Στὸ φυλακρὸ λιθάρι καθισμένος,
μὲ φώναξε, καὶ μοῦπε: «Ἐ, παληκάρι,
θὰ δῆς καινούριο θάμα. Τὸ κεφάλι
γύρισε πρὸς τὸν ἥλιο, καὶ τὰ μάτια
καθόλου μὴ σαλεύης! Μόνο, βλέπε!»

Κοιτάζω — τί νὰ ἰδῶ! — σ' ἓνα μεγάλο
κι ὀλανθισμένο δέντρο, ἓνα πουλί
παράξενο· μὲ τὸ λαιμὸ γαλάζιο,
καὶ ὀλάργυρες τίς ἀνοιχτὲς φτεροῦγες·
μὰ στὸ κεφάλι εἶχε χρυσὴ κορώννα,
κι ἄλλο χρυσάφι τοῦ ἔλαμπε στὸ στήθος.
Φτερούγιζε, μὰ μ' ὅλο τὸν ἀγῶνα
καὶ τὴν ὁρμή, δὲν μπόρειε νὰ πετάξῃ,
γιατὶ τὸ βάσταγε ὁ κορμός, καὶ τόσο
σφιχτά, σὰ νᾶτανε ὅλος ἀλειμμένος

μ' ἀχόρταγον ἱξό, κι ἀρματωμένος
μ' ἄσπαστα δίχτυα. Τότε, ἀπ' τὸν αἰθέρα,
στὰ στήθια του κατέβη περιστέρα,
καὶ ἀκούμπησε γλυκά, καὶ μὲ τὴ μύτη
τὸ χτύπησε στὸ μέρος τῆς καρδιᾶς του·
κι ἅμα τὸ αἷμα στάλαξε, σὰ φλόγα
κόκκινο, πορφυρένιο, τάνθισμένο
δέντρο ἔσβησε· κ' ἔχάθη τὸ πουλί μας·
κ' ἡ περιστέρα πέταξε στὰ πέπλα
τοῦ σύννεφου ψηλά· καὶ θαμπωμένος
ἐγώ: «Τὸ θάμα τοῦτο τ' εἶναι πάλι;»
ρώτησα τὸν πολύξερο τὸ γέρο.

Καὶ μοῦπε αὐτός: «Δὲν εἶδες περιστέρι,
μηδὲ παράξενο πουλί, — κοπέλλα
εἶδες γλυκειά, μ' ἓναν ὠραῖο ἱππότη
κλεισμένο στὴ φωλίτσα τοῦ καϊμοῦ της.
Μπλάβο καὶ ἀσήμι, μὲ χρυσὰ πλουμίδια
κι ὀλόχρυση κορώννα ἔχει στὴν ἄρμια του
ὁ ἱππότης. Μὰ ποιό νᾶναι τὸνομά του;
Στὴ ρήγισσα νὰ δράμης τὴν ξανθὴ μας·
τὸ αἶνιγμ' αὐτὴ μονάχη θὰ ξηγήσῃ!»
Καί, φτερωμένος, πῆρα δρόμο τότε,
χαριτωμένη, ρήγισσα, καὶ νὰ με!

ΙΖΟΛ. (ποὺ ἄκουσε ὅλη προσοχὴ καὶ λαχτάρια
τὴν ἱστορία τοῦ Νέου, πρὸς τὴ Βραγγι-
γιάννα:)

Ἐσὺ τί λές; Βραγγιάνα; Ἐγὼ ὅλη τρέμω,
καὶ τρέμω πὼς μαντεύω!

ΒΡΑΓ. (μὲ ἀπόφαση.)

Παραδέξου

νὰ πῶ ἓνα λόγο στὸ μαντατοφόρο.

(Ἡ Ἰζόλδη τῆς γνέφει: ναί, κ' ἡ
Βραγγιάνα στρέφει πρὸς τὸ Νέο.)

Τὸ εἶδες, ἀλήθεια, τύραμα;

Ο Ν. Ναί, τό εἶδα!

ΒΡΑΓ. Κι ἂν ἐγὼ πῶ: ψέματα λές!

Ο Ν. Λές τρέλες!

ΒΡΑΓ. Κι ἂν ἐγὼ σοῦ ζητήσω, ἐδῶ νὰ φέρῃς
τὸ γέρο ἀπὸ τὸ δάσος, γιατί θέλω
νὰ ξαναπῇ κι αὐτὸς ὅτι μᾶς εἶπες;

Ο Ν. Χάθηκε μέσ' στὰ μπερδεμένα κλώνια,
καὶ ἄδικα θὰ κοπιᾶσουν νὰ τοῦ βροῦνε
τᾶχνάρια.

ΒΡΑΓ. Αὐτὸς ἐδῶ, κυρά μου Ἰζόλδη,
λέει ψέματα. Τὸν ἔχουνε βγαλμένο
καὶ τονὲ λένε «ὁ Κακὸς Νέος» οἱ ἄλλοι.
Φέρνει τὸ δόλο ἐδῶ. Νὰ τονὲ διώξῃς!
Κ' ἡ Παναγία Παρθένα ἄς μὲ παιδέψῃ,
ἂν ἡ καρδιά μου λάθῃ!

ΙΖΟΛ. (πρὸς τὸ Νέο.)

Τὴν ἄκουσες;

Ο Ν. (μὲ θυμὸ, πρὸς τὴ Βραγγιάνα.)

Ἄν ἡ Παρθένα σ' ἄκουσε, ἡ μορφὴ σου
δὲ θέλει ἰδεῖ τὴ νέα αὐγή! — Κυρά μου,
στὸ ἐρχόμενο κυνήγι, νὰ θυμᾶσαι
τί ἀγρίμια θὰ σοῦ φέρω, νὰ σατίσῃς!

ΙΖΟΛ. Δὲ σ' ἔχω ἀνάγκη. Φύγε!

Ο Ν.

Ἡ προσταγὴ σου!

(Ἀφοῦ φιλήσῃ τὸ χῶμα, φεύγει γορ-
γὸς καὶ ἄγριος.)

ΙΖΟΛ. Βραγγιάνα μου, είσαι βέβαιη. Κι αν είταν
 ο Τριστάνος; κ' η μάγισσα η Έβραία
 στα μαύρα της τα βρόχια αν τον κρατούσε;
 ΒΡΑΓ. Μην τον πιστεύεις! Είναι οχιά θρεμμένη
 στου κνρ Αντρέττου τη φωλιά, που βάζει
 τριγύρω σου τριβόλια και παγίδες
 με πονηρία θανάσιμη. Ο Τριστάνος
 δεν είναι φυλακή. Θέλουν οι οχτροί σου
 για τον καλό σου να μην ξέρεις, κ' έτσι
 με νέον καημό να λυώσης. Μά μην τρέμεις
 βάστα γερά, νάντισταθής! — Νά, ο Ρήγας!

(Ακολουθεί)

Μεταφρ. Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΧΑΡΑΥΓΗ

Με κάτεχαν μελαγχολικές σκέψεις το άπόγευμα
 της Τετράδης (1 του Φλεβάρη), σάν, καθισμένος σε
 μια καρέκλα, περίμενα ν' ακούσω τον έναρκτηριο
 του νέου Καθηγητή κ. Σίμου Μενάρδου· γιατί είχα
 διαβασμένο στις έφημερίδες κι από γνωστούς μου
 είχ' ακούσει πως του έτριμαζότανε άποδοκιμασία απ'
 τους φοιτητές, πού, πιστοί ακόμα στην κουρελιασμέ-
 νη σημαία του υποψήφιου βουλευτή Αττικής, δεν
 μπορούσαν να χωνέψουν Καθηγητή της φιλολογίας
 γνωστό μαλλιαρό. Από καμμιά μεριά λοιπόν, σκε-
 φτόμουνα, δε θα μπορούσε να χωρέσει στο φριχτό
 αυτό σκοτάδι μια φωτεινή άχτίδα; Οι φοιτητές, η
 μορφωμένη μερίδα της κοινωνίας, αυτή που άλλου
 τραβάει την κόκκινη σημαία της επανάστασης — εί-
 ναι κι αυτοί προορισμένοι να παίξουν στον τόπο μας
 το χειρότερο και ταπεινότερο ρόλο που μπορεί να
 φανταστεί κανείς, να γίνονται σημαιοφόροι της ψευ-
 τιās, της υποκρισίας, της δπισθοδρομικότητας, να
 χειροκροτούν τους άμαθέστερους και χυδαιότερους
 δημαγωγούς και ν' άποδοκιμάζουν όσους έρχονται
 με το φως στο βασίλειο αυτό του Αδης; Από ποιούς
 τότε να έλπίζει κανείς; Μια όμοβροντία χειροκροτή-
 ματα και ζητωκραυγές διέκοψαν τις σκέψεις αυτές·
 είταν η ύποδοχή που κάνανε οι φοιτητές στο μαλλια-
 ρό Καθηγητή. Ο κ. Μενάρδος άρχισε με σιγανή μα
 μελωδική φωνή το λόγο του· άρχισε φυσικά απ' την
 άρχαιότητα σαν Καθηγητής της άρχαίας Έλληνικής
 φιλολογίας που διορίστηκε. Έρριξε βλέμμα θαυμα-
 σμού στην άρχαιότητα ο Μενάρδος — μα το βλέμμ'
 αυτό δεν είταν σαν κ' εκείνο που είχαμε ως τώρα
 συνειθισμένο· δε σήκωσε την άρχαία Ελλάδα για να
 περιφρονήσει τη μέση και βρίσει χυδαία τη σημερ-
 νή ο φωτισμένος Καθηγητής. Μελέτη της άρχαιότη-
 τας τέτοια δε στέκει σε σημερινούς λαούς που θέλουν
 να ζήσουν. Λαοί που αίστάνονται μέσα τους ζωή,
 λαοί που έχουν έθνικά ιδεώδη και που μερικά απ'
 αυτά μπορούν σήμερα να εκπληρώσουν δεν περιφρο-
 νούν το παρόν, το είναι τους. Το παρελθόν τους
 θέλουν βέβαια να το ξέρουν, θέλουν να ιδούν τον
 παλιό τους πολιτισμό. — μα όχι για να γυρίσουν πί-
 σω σ' αυτόν, μόνο για να εύκολυνθούν στο σκημα-
 τισμό του πολιτισμού του μέλλοντος. Ό,τι άλλαξε το
 πέραςμα του χρόνου — αυτό δεν πάει να πεϊ πως
 είναι βάρβαρο ή χυδαίο· αυτό είναι άποτέλεσμα της

εξέλιξης κ' έχει τόση αξία όση και το παλιό. Έτσι κ'
 η νέα Έλληνική γλώσσα δεν είναι βάρβαρη, ούτε η
 βυζαντιακή κ' η άρχαία δεν έχει το μονοπώλιο της
 ευγένειας· έτσι κ' η λογοτεχνία που μεταχειρίστηκε
 για όργανό της τις διάφορες αυτές μορφές της γλώσ-
 σας δεν πρέπει να εξεταστεί με μονομέρεια, γιατί
 κι ο έλληνικός μεσαιώνας κι ο άθάνατος νέος έλλη-
 νισμός μās έδωκε έργα με ζωή κι αξία, έργα που
 καθρεφτίζουν όλα την ψυχή του ένιαιίου λαού. Κ' η
 ένότητα αυτή μ' όλη τη μεγάλη χρονική άπόσταση
 φαίνεται ζωγραφισμένη στα λογοτεχνικά μνημεία,
 που μās δείχνουν σε τόσα σημεία τις ίδιες αντίλη-
 ψες, τα ίδια αισθήματα, τις ίδιες έντυπώσεις.

Ήλιε που πās στη μάννα σου, Ήλιε που πās να δύσης
 Αν δής και την άγάπη μου να μου τη χαιρετίσης,

λέει ο λαϊκός ποιητής· τον ήλιο βάζει για ταχυδρόμο
 κι ο Αϊας του Σοφοκλή στέλνοντας στη μάννα του
 τους τελευταίους του χαιρετισμούς!

Την έθνική αυτή ένότητα την περιφρόνησαν
 οι περιώνυμοι «σοφοί» της χθές· φωνασκούσαν βέ-
 βαια για τα έθνικά ιδεώδη μα ξεχνούσαν πως αυτά
 στηρίζονται όχι στην άρχαία έλληνική μα στη με-
 σαιωνική παράδοση που μόνο αυτή μās συνδέει με
 το λαό που διεκδικούμε την κληρονομία του. Ένα
 έθνικό ρίγος πιάνει στα λόγια αυτά και τους ψυχραι-
 μότερους άκροατές· πολλές φορές ζωηρά χειροκρο-
 τήματα που όλοφάνερα βγαίνουν απ' την καρδιά
 εκείνων, που ίσως ήρθαν ν' άποδοκιμάσουν τον
 προδότη μαλλιαρό διακόπτουν τον κ. Μενάρδο. Τα
 σκοτεινιασμένα μάτια των δπισθοδρομικών νέων της
 χθές άρχίζουν να βλέπουν στο φως που έρριχνε ο
 μαλλιαρός προβολέας για συκοφαντίες και χυδαιότη-
 τες ό,τι ως τα χτες έβλεπαν για μεγαλουργίες! Άρ-
 χίζουν να βλέπουν πως δεν είν' οι μαλλιαροί εκείνοι
 που ζητούν τη διάσπαση της φυλής με τη διάσπαση
 της γλώσσας, μα εκείνοι που περιφρονώντας τη
 γλώσσα χίλιων χρόνων προσηλώνουν τα βλέμματα σε
 μια μόνο — και τόσο μακρινή — εποχή και θεωρών-
 νας βάρβαρο το κάθε τι που ακολουθήσε, δε βλέ-
 πουν πια Έλληνισμό ύστερ' από κείνη την εποχή!
 Άρχίζουν να βλέπουν πως δεν είναι προδότες, που
 πουλιένται σε ξένους έχτρικούς μας λαούς εκείνοι
 που υπερασπίζουν άτρόμητα την έθνική γλώσσα —
 μα Έλληνες που τολμούν να έλπίζουν ακόμα σ' ένα
 παρόν και σ' ένα μέλλον του Έλληνισμού και που
 θέλουν να ιδούν μορφωμένο τον έλληνικό λαό, που
 οι άλλοι ως τώρα άφιναν στο μεγαλύτερο σκοτάδι!
 Κι όταν ο έμπνευσμένος όμιλητής τέλειωσε με την
 όμορφη άποστροφή «ό στενός όρίζων της σημερινής
 θα εύρυνθῇ και τότε θα ίδωμεν — θα ίδητε τουλά-
 χιστον, ό νέοι σεϊς «**Ελλάδα την Ελλάδα**», χειρο-
 κροτήματα κι έπευφημίες, βγαλμένες απ' τα φυλλο-
 κάρδια εκείνων που σκέψες σκοτεινές τους είχαν φέ-
 ρει εκεί, είταν των κοκόρων τα λαλητά που μνησού-
 σαν επί τέλους και σε μās τον έρχομό της χαρουργής.

Κι άφήσαμε την αίθουσα με την καρδιά πλημ-
 μυρισμένη χαρά — κ' έλπίδα, πως θάρθει και δώ η
 εποχή που του Ήλιου οι φωτεινές άχτίδες θα λύσουν
 το σημερινό τρισκόταδο, θα φωτίσουν **τη νέαν Έλ-
 λάδα**.

A. T.